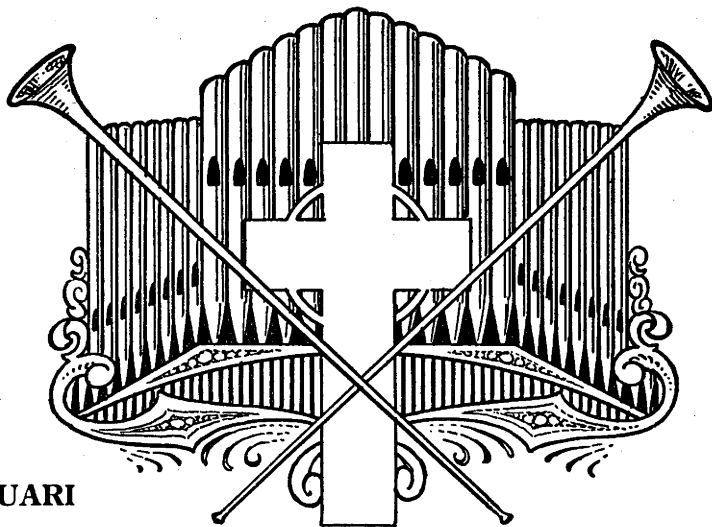

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OGH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

FEBRUARI

1928

TREDJE ÅRGÅNGEN.

UNDER MEDVERKAN AV

PROFESSOR *OTTO OLSSON*, STOCKHOLM, MUSIKDIREKTÖR *SVANTE SJÖBERG*, KARLSKRONA
SAMT KOMMINISTERN, TEOL. LIC. *KNUT PETERS*, HÄSTHOLMEN

UTGIVEN AV KOMMINISTER *ARTHUR ADELL*, STJÄRNORP

REDAKTIONENS ADR.: *STJÄRNORP*, RT. 4 A. EXPEDITIONENS ADR.: *GLEERUPS FÖRLAG, LUND*

Innehåll:

Professor *G. Aulén*, Lund, och Musikdirektör *D. Åhlén*, Stockholm: Prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning. — Docent *C. A. Moberg*, Uppsala: Kyrkomusikaliska begreppsbestämningar. — Kyrkosångssträvanden i Finland. — Kyrkosångens Vänner. — Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening. — Sveriges Kyrkosångsförbund. — Meddelanden. — Från stiftet.

LUND, C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

Pren.-pris 4:50.

Innehållsförteckning.

Uppsatser.

	Sid.
A. Adell: Kyrkosångsmötets eftermäle i utlandspresen	43, 58
— » — Matteuspassionen i Leipzigs Thomaskyrka	67
— » — Kyrkomusikaliskt från Köpenhamn	98
A. Adell, K. Peters: De-tempore-principen i högmässan	82
F. M. Allard: Har Luther komponerat flerstämmig sång?	49
— » — Michael Praetorius Creutzburgensis	86
— » — Johann Walther	129
— » — Den polyfona tonsatsen i Kyrkans gudstjänst	177
G. Aulén: Prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning	17
B. Cnattingius: Medeltida textil konst	181
S. Dahlquist: Instruktionskursen i kyrklig konst och kyrkovård i Örebro den 25—28 juli 1928	137
J. A. Eklund: Till högmässa	1
E. Fant: Västra Tollstads kyrkas restaurering	52
R. Forssman: Körtledarkursen i Motala	127
A. E. Friedlander: Den evangeliska diktningen inom den reformerta och lutherska kyrkan i Frankrike	101, 113, 133
— » — Franska evangeliska sånger i svensk översättning	135, 147, 164
D. Glimborg: Introitus- och gradualcyklarna	41
F. Hjort: Högre och lägre organistexamen	55
W. Huus-Hansen: Musikken i gudstjenesten	182
Kyrkomusiker: Något om psalmvalet vid högmässan	142
E. Liedgren: Psalmundervisning	161
G. Lizell: U. L. Ullman och det svenska gudstjänstlivet	8
C. A. Moberg: Kyrkomusikaliska begreppsbestämningar	27
— » — Kyrkomusikalisk forskning och praxis	70
P. Nilsson: Lovoffer	1
K. Peters: Ett svenskt hymnologiskt standardverk	33
— » — Credo (till musikbilagan)	42
— » — Den svenska reformationstidens gudstjänstliv	65
— » — De liturgiska färgerna	118
G. Rosendal: Om predikans förnyelse och tillika några ord om nutida predikolitteratur	38, 107, 150
A. Runbäck: Gamla orglar och nya	36
— » — Orgelns användning vid gudstjänsten	91
— » — Något om disponering av mindre orglar	123
J. Smend: Evangelisk tysk kyrkomusik i nutiden	10
H. Weman: J. S. Bachs Juloratorium	15
— » — Musikaliska Akademiens organistkurs och körtledarekursen i Upsala	139
— » — Utgångstycket	145, 166
D. Ahlén: Prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning	21
— » — Den sextonde tyska Bachfesten	169
— » — Palestrinakören	184

Redogörelser och större meddelanden.

	Sid.		Sid.
Tvenne allmänna kyrkoböner	81	Stockholms Kyrkomusikerförening	64
Apostolikum och dess ingress	155	Maria kyrkokörs jubileum	78
6:e allm. kyrkosångsmötet i utlandspresen	43, 58	Vimmerby kyrkokör	191
Kyrkosångens Vänner	16, 30, 61, 191	I kyrkomusikfrågan: genmäle och svar (J. Nyvall, C. A. Moberg, A. Adell)	156, 188
Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening	31, 143, 191	1697 års koraltalmbok	191
Sveriges Kyrkosångsförbund	16, 31, 79, 191	Koralnämnden	143

	Sid.		Sid.
<i>Nytt svenskt preludieverk</i>	128	Palestrinakören	100, 144, 184
<i>Samlingsverk: Praetorius</i>	32	<i>Norge: Organistfor. 7:e landsmöte</i> ..	13
Scheidt	191	Liturgisk nämnd	77
<i>Körledarekurser: i Motala</i> .. 64, 79,	127	<i>Finland: Kyrkosångssträvanden</i>	29
i Upsala	139	Kyrkosångsfest i Helsingfors ...	78
i Ljungskile	187	Utställning av kyrklig konst ...	144
<i>Kurs i talteknik i Karlstad</i>	186	Kyrklig sångfest i Gamla Wasa ..	144
<i>Instruktionskurs i kyrklig konst och</i>		Kyrkomusikdagar i Helsingfors ..	160
kyrkvård i Örebro	137	Svenska kantor-organistföreningen	190
<i>Utställningar: av kyrkokonst i Örebro</i>	78	Svenska kyrkosångsutskottet ...	190
av kyrklig textil konst i Stockholm	185	<i>Tyskland: Tysklands evangeliska kyr-</i>	
<i>Striden om Viklaumadonnan</i>	189	kosångsförbund	32, 112
<i>Nya orglar</i>	112, 143, 160	Kyrkomusik i Leipzig	67
<i>Prenumerationsanmälan</i>	192	16:e Bachfesten i Kassel	112, 169
<i>Danmark: Ny preludiesamling</i>	78	<i>England: Handboksfrågan</i>	140
Kyrkomusik i Köpenhamn	98		

Recensioner.

	Sid.		Sid.
<i>S. Appelquist: Vår sång (Adell)</i>	76	<i>G. Jeanson och J. Rabe: Musiken ge-</i>	
<i>G. Aulén: Liturgiska förnyelsesträvanden</i>		nom tiderna (Rosendal)	76
och evangelisk kristendom		<i>Kyrklig sång (Adell)</i>	174
(Peters)	46	<i>Körkompositioner för blandad kör</i>	
<i>E. Berglund: Om predikan (Rosendal)</i>	153	(Adell)	174
<i>A. Branting och A. Lindblom: Medeltida</i>		<i>E. Leufvén: Upplysningstidens predikan</i>	
vävnader och broderier i Sverige		(Rosendal)	108
(Cnatingius)	181	<i>E. Liedgren: Svensk psalm och andlig</i>	
<i>Y. Brillioth: Studier i nutida anglikansk</i>		visa (Peters)	33
förkunnelse (Rosendal) ..	153	<i>G. Lindberg: Johannes Rudbeckius</i>	
<i>S. Dahlquist: Vanlig skrud och prydnad</i>		som predikant (Rosendal)	40
(Peters)	118	<i>Melodier till Svenska Mässan (Peters)</i>	77
<i>K. Englund: Bachstudiet (T. A—d)</i> ..	188	<i>A. Mendelssohn och O. Richter: Choral-</i>	
<i>J. Foss: Organist- og Kantor-Embederne</i>		kalkantaten till Liedern Paul Ger-	
i København (Adell)	48	hardts (Adell)	176
<i>N. Fransén: Liturgia suecana, II. Årke-</i>		<i>A. Mendelssohn och O. Richter: Chor-</i>	
biskop Laurentius Petri d. ä:s gudstjänst-		gesänge alter protestantischer	
ordning (Peters)	65	Meister (Adell)	175
<i>B. R. Hall: Biskop Johannes Rudbeckius</i>		<i>D. Olson: Körsånger för kyrkoårets</i>	
Predikningar (Rosendal) 40		högtider (Adell)	174
<i>O. Hippel: Studier till predikans historia</i>		<i>R. Otto, G. Mensching, R. Wallau: Li-</i>	
under nyromantiken (Rosendal)		turgische Blätter (Adell)	76
	109	<i>B. Ozenstierna: Rösterna av en som ropar</i>	
» — Det kristologiska problemet		i öknen (Rosendal)	153
under nyromantiken (Rosendal)		<i>G. O. Rosenqvist: Kyrkans förkunnelse</i>	
	109	och nutidsläget (Rosendal)	153
» — Om den kyrkligt religiösa brytningen		<i>D. Rudin: Något om de rytmiska koralerna</i>	
under 1800-talets andra hälften		(Allard)	187
(Rosendal)	109	<i>R. Will: Le Culte. Etude d'Histoire</i>	
<i>K. Hult: Johannes Rudbeckius (Rosendal)</i>		(Rosendal)	159
	40	» — Le Culte mystique (Rosendal)	159

In Memoriam.

	Sid.
Kantor <i>Amandus Svensson, Ö. Eneby</i>	16

Musikbilaga.

	Häfte.		Häfte.
<i>H. Albert: Jag är, o Herre, i din makt</i>	9	<i>K. Peters: Credo (Nicenum), bearbet-</i>	
<i>J. Morén: Motett på Botdagen</i>	3	ning efter 1697 års Koralbok ..	3

Organist-, Klockare- och Kyrkosångarbefattningen

i SLÄTTÅKRA OCH KVIBILLE FÖRS:AR sökes hos kyrkorådens ordf. adr. *Slättåkra*, inom 60 dagar från den 14 jan. 1928. Lön i ett för allt 1800 kr. + 200 kr. för ledande av kyrkokör. Tillträde 1 juli i år.

Resebidrag lämnas provande.

Övriga upplysningar erhållas av undertecknad.

SVEN LJUNG.

Kyrkor. ordf.

Från stiftet.

Lunds stift. Malmö S:t Petri kyrka: 3:e bönd.: Vulpius: Hedningar alle. Mikaelidag, högm.: Ph. E. Bach: Helig; Klein: All världens rymd; ungdomsvesper: Händel: Vi höja baneret; Klein: Min herde är Gud. Den 5 okt. (Kronprinsens husarreg:s avskedsgudstjänst): Händel: Vi höja baneret; Richter: På Gud och ej på eget råd. 4:e bönd., högm.: Stein: Sjung Herrens lov; Hauptmann: Kommer och låter oss; konf.-vesper: Klein: Min herde är Gud. Allhelgonadag, högm.: Rheinberger: Vilka äro dessa; Beethoven: Förlän oss Gud; Gustav-Adolfs-vesper: Tullberg: Hjältar som bedjen; Rheinberger: Vilka äro dessa. Den 17 nov. missionsvesper: Morén: Statt upp; Ritter: Jesu, morgonstjärna klar. Domssönd.: Cherubini: Jesu, jag till Dig. Adventssönd.: Vogler: Hosanna; Boberg: Advent. Julbön: Adam: O helga natt; julotta: Widén: Av hjärtat eder fröjden; juld., högm.: Palme—Wibergh: Hören; Josephson: Ära. Nyårsbön: Söderman: Fjarran, ack, fjarran; nyårsd.: Zwysig: Till Jehova; Richter: På Gud och ej på eget råd. Trettonded.: Josephson: Vi hava ett fast profetiskt ord; Ritter: Jesu, morgonstjärna klar.

Göteborgs stift. Domkyrkan: Julbön: O, du härliga, o, du saliga; julottan: Adams julsång; juldagens högmässa: Praetorius: Det är en ros utsprungen. Nyårsbön: Richter: På Gud och ej på eget råd; nyårsdagen: Mendelssohn: Lyft ditt öga åter upp.

Vasakyrkan. Julbön: Gruber: Stilla natt; juldagens högmässa: Lotscher: Ära vare Gud i höjden. Nyårsbön: Fr. Hjort: Än ett år uti sitt sköte; nyårsdagen: S. Swedberg: Ännu Gud de sina hägnar.

Hagakyrkan. Julbön: Adams julsång; Gruber: Stilla natt; julottan: Lotscher: Ära vare Gud i höjden; L. A. Lundh:

Julkantat; juldagens högmässa: Händel: Guds församling, fröjda dig. Nyårsbön: Wennerberg: Davids 121 psalm; nyårsdagen: Bach: Nyårspsalm.

Kristine kyrka. Julbön: O, du härliga, o, du saliga; juldagens högmässa: Lotscher: Ära vare Gud i höjden; Praetorius: Det är en ros utsprungen. Nyårsbön (tysk gudstjänst): Grosser Gott, wir loben Dich; nyårsdagen: Gade: O, du som idel kärlek är.

Oscar Fredriks kyrka. Julbön: Max Reger: Julvisa; julotta: Lotscher: Ära vare Gud i höjden; juld. högm.: Heinrich Schütz: Ära vare Gud i höjden (6-st., ur juldatoriet). Nyårsd.: Vulpius: Hymn.

Annedalskyrkan. Julbön: Adams julsång; julottan: Den signade dag; O, du härliga, o, du saliga; juldagens högmässa: Riedel: Jord och himmel, fröjden er. Nyårsdagen: A. Becker: Befall i Herrens händer; Stor är, o Gud, din nåd.

Masthuggskyrkan. Julbön: Hambræus: Julvisa; Reading: Församlens, I trogna; julottan: Adams julsång; juldagens högmässa: Otto Olsson: Julsång; annand. aftonsång: T. Carlsson: Julkantat. Nyårsd.: Otto Olsson: Davids 121 psalm; J. Wibergh: Förnya du vårt sinne.

Carl Johans kyrka. Juldagen: Herman Palm: Julsång; nyårsdagen: Mendelssohn: Nyårsång.

S:t Pauli kyrka. Julbön: O, du härliga, o, du saliga; julottan: Ett barn är fött på denna dag (medeltida julvisa); juldagens högm.: Otto Olsson: Sions dotter. Nyårsd.: Bedinger: Davids 138 psalm.

Lundby kyrka. Julbön: Gruber: Stilla natt; julottan: Signe Nygren: Julhymn; juldagens högmässa: Lotscher: Ära vare Gud i höjden.

Johanneskyrkan. Julbön: Wennerberg: Lovsjungen Herrens nåd och makt; juldagens högmässa: O. Holmberg: Oss är ett barn fött; L. A. Lundh: Julkantat. Nyårsd.: O. Holmberg: Davids 27 psalm.

Prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning.

Samtal vid Första allmänna svenska kyrkosångshögtiden i Linköping
den 17 okt. 1927.

Inledningsföredragen.

I.

Det är icke underligt, att frågan om prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning i våra dagar blivit en i hög grad brännande fråga. Orsaken är framför allt den, att vi f. n. leva i en tid av liturgisk och kyrkomusikalisk förnyelse, i en omdaningsperiod sådan som knappast någon förut inom den evangeliska kristenhetens historia. När man står mitt uppe i arbetet och närmast fäster sig vid en detalj här eller en detalj där, ser man måhända icke så klart, hur genomgripande och omfattande den förvandling är, som håller på att ske. Men gör man sig blott reda för vad som faktiskt skett på liturgins och kyrkomusikens områden under — låt mig säga — de senaste tre decennierna, skall man icke kunna undgå att iakttaga de stora mått, som omdanings- och förnyelsearbetet verkligen äger. Det är givet, att en sådan situation skall ställa stora krav på prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning.

1. *Kyrkomusikerna.*

En inledande anmärkning. Frågan om kyrkomusikernas utbildning sammanhänger på det närmaste med frågan om deras avlöning. Det är nästan pinsamt att tala om utbildningen, så länge som lönefrågan befinner sig i ett så otillfredsställande läge, som den för närva-

rande gör. Kyrkomusikernas avlöning är i otaliga fall otillfredsställande, i flera fall skandalös. En förutsättning för trivsel och arbetsglädje är, att denna sak snarast blir ordnad till det bättre. Jag beundrar den livaktighet och det stora intresse, som — trots de dåliga ekonomiska förhållandena — visar sig på många håll inom kyrkomusikerkåren.

Det kyrkomusikaliska examensväsendet är kaotiskt och i behov av en grundlig omläggning. Examensordningen är en enda stor oordning. Här krävas fastare former och skärpt kontroll. Det är blott alltför väl förklarligt, att man med förkärlek skall söka sig hän till sådana examensställen, där höga betyg kunna vinnas för gott pris. Den bestående »ordningen» gör det omöjligt att ens tillnärmelsevis nå fram till ett rättvist bedömande av de avlagda examinas faktiska värde. Det är ingen tillfällighet, att förslag och val av kyrkomusiker ständigt bliva överklagade. Den djupaste anledningen till oefterrättlighetstillståndet är, att varje förutsättning för ett något så när rättvist bedömande saknas.

Musikaliska akademins nyligen avgivna förslag¹ till förändring av examensväsendet betecknar ett stort steg framåt. Det är nödvändigt, att det — såsom här föreslås — införes tvenne olika slags examina, en högre och en lägre. Försåvitt som

¹ Jfr min artikel i denna Tidskrift, årg. 1927, sid. 33 f.

det fortfarande skall finnas möjlighet att avlägga kyrkomusikexamen (den lägre) runt om i stiftet, måste det sägas vara väl befogat, att Musikaliska akademien får utöva en sådan kontroll, som den i sitt förslag proponerar. Om den närvarande ordningen i denna förbättrade form skall bestå, tillåter jag mig att framföra tvenne önskemål. Dels synes det mig högeligen önskvärdt, att examensställena icke bleve för många. Det är alls icke nödvändigt, att alla stiftsstäder skola vara examensplatser. Detta vore en alldeles för tung apparat och f. ö. skäligen onödigt — eftersom det visat sig, att de som vilja avlägga kyrkomusikexamina, mycket väl kunna förflytta sig. Dels vill jag starkt understryka vikten av att inga andra utses till examinators än sådana, som på ett *allsidigt* sätt dokumenterat sig såsom verkligt framstående kyrkomusiker.

I en punkt har jag en från Musikaliska akademien avvikande mening. Förslaget tänker sig, att högre organistexamen skulle krävas för befattningar i stad med mer än 3,000 och i landsförsamling med mer än 5,000 invånare. Detta förefaller mig vara en alltför mekanisk gränsreglering. Jag vill förordna, att man härvidlag också tar hänsyn till lönevillkoren. På detta sätt skulle man möjligen stimulera församlingarna till att bereda sina kyrkomusiker bättre löner. Man kan lyckligtvis mycket väl tänka sig, att det också skulle kunna finnas mindre församlingar med så stort intresse för kyrkomusik, att de skulle vara beredda att offra något mera för att få en högre kvalificerad kyrkomusiker.

Jag har emellertid svårt att betrakta även Musikaliska akademins förslag annat än som ett provisorium. Det förefaller mig, som skulle

det vara nödvändigt, att vi inriktade oss på åstadkommandet av en ännu mera effektiv organisation. Framför allt ligger det vikt på att icke blott examensväsendet utan också själva undervisningen ordnas och göres effektiv. Skulle det icke vara möjligt att så småningom ersätta alla de många examensställen runt om i stiftet med tre eller högst fyra kyrkomusikaliska institut, vid vilka kyrkomusiker skulle kunna få vederbörligen kvalificerad undervisning samt avlägga den lägre kyrkomusikexamen? Det skulle här icke vara fråga om några ekonomiskt alltför oöverkomliga ting. Men vinsten skulle helt säkert vara mycket stor. Dessa kyrkomusikskolor skulle då givetvis förläggas till sådana platser, där kyrkomusiken blomstrade eller åtminstone hade möjlighet att leva ett rikt liv. Den musikaliskt lämpliga atmosfären har här givetvis utomordentlig betydelse. De som utbildas till kyrkomusiker, måste få tillfälle att lyssna till gedigen och värdig kyrkomusik.

Vad så kyrkomusikernas utbildning beträffar — jag tänker här på den påtänkta lägre examen — måste huvudvikten helt naturligt läggas på orgelspelning och kyrkosång. Därjämte vill jag framhäva nödvändigheten av att vederbörligt förvärvar några grundläggande insikter i liturgik.

Uppenbarligen kan det icke läggas precis samma vikt vid alla de ämnen, som ingå i en organistexamen. Det är förträffligt, om en organist kan spela piano väl. Men han är till för att spela orgel. Detta måste vara A och O i utbildningen, det egentliga huvudämnet. Det gäller framför allt att kunna spela koralerna så, att det kan bli till god ledning för församlingssången, att spela dem i den rätta takten, med

den rätta stilkänslan, så att man redan av orgelns toner förnimmer, var i kyrkoåret man befinner sig. Jag kan här icke gå i detalj. Preludier kan man spela efter preludiesamlingar — om man så vill och behöver. Men under alla omständigheter måste man lära sig moduleraså, att modulationerna bliva kyrkligt stilfulla, icke uttänjda och tröttande.

Apropos orgelspelning som huvudämne kunde man ifrågasätta, huruvida det icke kunde vara lämpligt att vid förslags uppsättande låta betyget i detta ämne gälla med dubbel valör.

Att kyrkosång måste betraktas såsom ett huvudämne för alla dem som skola tjänstgöra icke bara som organister utan också som kantorer, ligger i öppen dag. Här vill jag endast understryka nödvändigheten av att kyrkomusikerna få en utbildning, som gör dem skickade att tjänstgöra också såsom körledare. Med det ökade intresse för körsången, som kännetecknar vår tid, är detta dubbelt nödvändigt.

Såsom redan antytts, vill jag med allt eftertryck framhålla icke önskvärdheten men nödvändigheten av studier i liturgik. Det är absolut nödvändigt, att detta ämne får sin fasta plats på examensschemat icke bara i den högre utan också i den lägre examen. Utan någon insikt i detta ämne kommer kyrkomusikern aldrig att känna sig riktigt hemma i sitt yrke. Studier på detta område ge den nödiga bakgrunden för arbetet. Det är icke tillräckligt att kunna redogöra för ordningen i gudstjänsten: man måste vara förtrogen med gudstjänstordningen och äga en åtminstone elementär kännedom om det kristna gudstjänstlivet och dess rika skatter. Saken behöver knappast utförligare motiveras. Den talar för sig själv. Det

är ett oeftergivligt krav, att detta ämne blir fast examensämne. Nödiga läroböcker måste givas: en historisk översikt med tonvikten förlagd på den svenska gudstjänstordningen. Komma de kyrkomusikaliska instituten tillstånd, måste undervisning i detta ämne lämnas av därtill kvalificerad person.

2. Prästerna.

Lyckligtvis har under senare tid en förbättring inträtt i fråga om prästernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning. Det gives numera vid våra universitet undervisning såväl i liturgisk sång som i liturgisk läsning. Det gäller här att bygga vidare på den lagda grunden.

Vad då först den liturgiska sången beträffar har erfarenheten visat, att den tid som står tillbuds för utbildningen är väl knapp. Det är icke någon lätt sak att på några veckotimmar giva tillräcklig ledning, när det hela är inskränkt till en termins »praktiska övningar». Och ännu mycket värre blir det med den närvarande rekordartade tillströmningen av teologie studerande. Det gäller ju både behandling av rösten, röstkultur, och uppfostran till liturgisk kultur, liturgisk stilkänsla och smak. Särskilt detta sistnämnda har grundläggande och grundväsentlig betydelse. Det gäller att vinna klar blick för mässmusikens egenartade stil — jag skulle vilja säga: att få denna stil i blodet. Om man betänker, hur man försyndat sig mot den liturgiska stilen och hur starkt ännu dekadensidens vanvård av altarsången och den traditionella benägenheten att förvandla denna sång till en slags studentsångslyrik inverka än i dag, så är det tydligt, att det verkligen behövs åtskillig tid för undervisningen i liturgisk sång vid våra universitet. Men å andra

sidan är det utomordentligt svårt att finna denna tid. De praktiska övningarna äro redan nu hårt belastade och värre blir det, när skolorna växa så starkt, som nu är fallet. En utväg, som man kunde tänka på, vore att undervisningen så anordnades, att det bereddades möjlighet för de teologie studerande att redan på ett tidigare stadium deltaga i dessa övningar.

Jag tillåter mig att framlägga också ett annat förslag. Domkyrkorna i våra universitetsstäder skulle här kunna giva en utomordentlig hjälp. Stifts kyrkorna öfverhuvud måste mer än som hittills skett besinna sitt ansvar att gå i spetsen, när det gäller gudstjänstlivets utgestaltung. Men detta gäller alldeles särskilt om universitetsstädernas domkyrkor. På många andra håll, såsom t. ex. i England, mötas de teologie studerande av ett rikt dagligt gudstjänstliv, vilket omramar studierna. Det vore icke ur vägen, om vi här i Sverige kunde få *någon slags* motsvarighet härtill — i former, som för oss vore lämpliga och naturliga. Här kunde universitetsstädernas domkyrkor rycka in — och de borde göra det. I dessa domkyrkor borde det finnas ett rikt och rent utgestaltat gudstjänstliv, som kunde vara av förebildlig natur och där möjlighet gäves för de teologie studerande till en fortgående liturgisk uppfostran under hela studietiden. Jag tänker nu icke närmast på de ordinarie högmässogudstjänsterna utan framför allt på de s. k. bigudstjänsterna. Skulle det vara otänkbart, att det här ordnades mera regelbundet återkommande morgon- och aftongudstjänster, delvis av rent liturgisk karaktär, och att därvid de teologie studerande skulle kunna medverka vid responsorierna? En dylik möjlighet till aktivt deltagande under

studietiden skulle kanske mera än något annat uppfostra både till liturgisk smak och stilkänsla och till insikt om de djupa religiösa värden, som ligga inneslutna i gudstjänstens liturgiska sida.

Säkert är, att också den liturgiska läsningen behöver omsorgsfullare vård, än den nu i allmänhet har. Undervisningen på detta område är otillräcklig och lämnar mycket öfverigt att önska. Svårigheten ligger härvid framför allt i att finna en lämplig ledare för övningarna. Vederbörande måste både vara hemmastadd i röstkultur och äga ett osvikligt sinne för altarläsningens karaktär. De blivande prästerna behöva mer än väl hjälp i båda dessa hänseenden. Det är utomordentligt viktigt, att de lära sig att använda rösten väl, så att den icke slites ut i förtid. Men det är icke mindre viktigt, att den som här skall giva handledning, har ett osvikligt sinne för altarläsningens karaktär, sinne för den värdiga föredragning, vilken skyr allt deklamatoriskt effektsökeri som pesten och vilken låter personen träda tillbaka, så att all uppmärksamhet drages icke till liturgen utan till innehållet i gudsordet och bönerna.

Mycket kunde vara att tillägga om detta ämne: prästernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning. Jag gör emellertid blott ännu ett par randanmärkningar. Önskvärt vore, att alla präster åtminstone nödtorftigt kunde spela en koral. Detta skulle vid många tillfällen vara dem till oskattbar hjälp. I varje fall borde undervisning i koralspel erbjudas de teologie studerande. Ännu en sak: psalmvalet för gudstjänsterna är en högeligen viktig sak. Man kan knappast lägga ned för mycken omsorg härpå. Men för att kunna välja psalmer rätt fördras också att vara åtminstone i nä-

gon mån förtrogen med melodierna. Man får t. ex. icke vid de stora högtiderna — och icke annars heller förresten — välja psalmer, som församlingen absolut icke kan sjunga. Psalmsången får icke bli en död punkt i gudstjänsten. Det är icke nog, att texten är god — melodien måste också vara god eller åtminstone fullt acceptabel. Men därför att man tar sig till vara för omöjliga eller underhaltiga melodier, behöver man alls icke gå till den motsatta ytterligheten: att endast inskränka sig till ett mycket begränsat antal melodier. Här är f. ö. ett område för god samverkan mellan präst och kyrkomusiker.

3. Några slutord.

Här har talats något om prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning. Men ingen utbildning är slut vid examens avläggande — allra minst denna. På det fortsatta intresserade arbetet hänger allt.

Låt mig här peka på den stimulerande insats, som göres av kyrkomusikaliska högtidsdagar sådana som dessa i Linköping eller av liturgisk-musikaliska kurser, sådana som förekommit på olika håll i vårt land. Över huvud taget är det av vikt, att det kyrkomusikaliska intresset får taga sig uttryck i kyrkomusikaliska högtider av större eller mindre omfattning. Jag pekar också på vikten av att vi äga ett tidskriftsorgan för behandlingen av dessa frågor, sådant som vi på sista tiden fått i Tidskrift för Kyrkomu-

sik och Svenskt Gudstjänstliv. Vi behövde också en rikare populär litteratur i liturgiska och kyrkomusikaliska ämnen: om psalmbok, koraler, högmässa, nattvard, kyrkorummet, kyrkoåret o. s. v. Jag sade med avsikt populär: ty det gäller framför allt, att intresset för dessa ting icke begränsas till präster och kyrkomusiker utan att det griper tag i församlingarna. Det är ju församlingarna, som präster och kyrkomusiker vilja tjäna med sitt gemensamma arbete.

Må vi alltså arbeta samman. Det är en glädje att få arbeta för gudstjänstlivets höjande genom liturgisk och kyrkomusikalisk förnyelse. Det är något, som i dessa tider vill växa fram — på den gamla svenska grunden. Vi ha verkligen en god grund att bygga på, rika skatter att tillvarataga, en tradition, vilken är väl så förnämlig som någon annan evangelisk kyrkas. Det som nu håller på att ske ibland oss är icke, att vi från olika håll plocka in ett eller annat, så att det tilläventyrs skulle bli en nog så mosaikartad blandning. Vi kunna väl lära också från andra håll, och vi vilja det. Motsatsen vore dumdryg självförhävelse. Men det som vi framför allt vilja — det är: svenskt evangeliskt gudstjänstliv. Och det som är i färd med att ske — det är, att vi hålla på att komma bort från all vanvårdnad om vårt arv och eget: vi hålla på att finna oss själva såsom svensk evangelisk gudstjänstförrande församling.

Gustaf Aulén.

II.

För några år sedan bevistade jag en högmässa i en liten landskyrka i mellersta Sverige. Det var en söndag mitt i högsommaren, och me-

nigheten bestod till största delen av bygdens s. k. sommargäster. Gudstjänsten var i all sin enkelhet rik på uppbyggelse, och man märkte,

att både prästen och kyrkomusikern väl förberedda gått till sina uppgifter. Varken den ene eller den andre hade några större »utförsgåvor», men viljan att med »de pund som Herren förlänt» tjäna i helgedomen var omisskännlig. Efter gudstjänsten sammanträffade jag på kyrkbacken med en av sommargästerna, en dam, som »studerat musik» och som under gudstjänsten tydligt haft sin uppmärksamhet mest riktad på de musikaliska momenten i densamma. »Är det inte skandalöst», sade hon, »att organisten är så okunnig? Han gjorde ju en kvint i preludiet till predikstolsversen.» Jag, som tyckte, att organisten skött sig ganska bra, gick ej närmare in på hennes fråga utan ställde en motfråga till henne: »Vet Ni, huru mycket organisten har i lön för att han söndag efter söndag år ut och år in sitter här och sjunger och spelar för församlingen? Jo, 300: — kr. om året.» Och jag fortsatte: »Är inte den skandalen, att församlingen så uselt avlönar sin organist, större än den, att organisten gör en kvint i ett preludium?» Det måste nu damen tillstå.

Jag har berättat denna lilla historia för att poängtera, hur intimt frågan om kyrkomusikernas utbildning hör samman med deras lönefråga. Och det vilja vi först som sist säga, att på samma gång, som det blir stadgat, att kyrkomusikernas kompetens skall höjas och därmed tiden för utbildningen ökas, måste också frågan om kyrkomusikerkårens ekonomiska ställning lösas. Detta kan låta krasst, men det är nu en gång så, att musikerna och icke minst kyrkomusikerna i alla tider i rättsligt och ekonomiskt hänseende haft en missgynnad ställning, varför kravet på en ändring härutinnan måste med allt större skärpa framhållas.

Vad nu *kyrkomusikerutbildningen* i vårt land beträffar, är en genomgripande reform enligt min mening ej endast önskvärd utan helt enkelt absolut nödvändig, särskilt vad det stora flertalet befattningshavare angår. Det är ofattbart, att det av oss alla kända låt-gå-systemet i fråga om de s. k. *stiftsexamina* så länge tolererats och alltförtolereras. Vi fälla ingen generell dom. Med glädje skall erkännas, att flera av de examinerare, som vi nu syfta på, strävat efter att hålla kvaliteten på examina uppe. Men de ansvarslösa antal har varit stort, och deras verksamhet har haft till följd, att förtroendet för landsortsexaminationen förverkats. Det är nu ej längre någon, som jämställer en examen, avlagd för s. k. stiftsexaminator, med motsvarande examen, avlagd vid K. Musikkonservatorium. Visserligen äro kurserna desamma — men oftast endast på papperet.

Musikaliska Akademiens förslag till omorganisation av kyrkomusikerutbildningen är, synes det mig, i stort sett sådant, att det bör hälsas med tillfredsställelse av alla kyrkomusiker och kyrkomusikvänner. Det mest betydelsefulla i förslaget är enl. min mening omläggningen av landsortsexaminationen. När, som enligt förslaget blir fallet, kontrollen lägges direkt under Akademien, kommer med största sannolikhet det oefterrättlighetstillstånd, som vidlåder det nuvarande systemet, att helt försvinna. Ett bland reformivrare på detta område länge närt önskemål blir då också förverkligat.

Jag delar till fullo prof. Auléns åsikt, att de platser, där den s. k. lägre examen skulle kunna avläggas, ej må bli för många. Jag skulle för min del vilja sätta i fråga den största begränsning av antalet examinationsställen. Särskilt om svårighet att anställa lämpliga lä-

rare-examinatorer yppar sig. Ty när det kommer så långt, att examinators skola utses, vilka självfallet också måste vara *lärare*, bör naturligtvis *lämplighetssynpunkten* framför allt vara utslagsgivande. Hellre då färre, synnerligen väl kvalificerade lärare-examinatorer än flera goda eller mindre goda.

Man får antaga, att den som Akademien utser att examinera, också skall äga kompetens att undervisa i de ämnen, som ingå i examen, och att han skall vara i tillfälle att själv eller eventuellt med biträde av underlärare meddela undervisning åt dem som önska sådan. Det är att förmoda, att också den nödiga kontrollen över undervisningen skall handhavas av Akademien. I själva verket bleve det sålunda just sådana organist- och kantorskolor, som prof. Aulén önskar.

Ett oundgängligt villkor för att denna nya utbildningsinstitution skall kunna fylla sin uppgift är, att statsunderstöd i någon form erhålles, så att examinationen och kursen, som föregår densamma, bliva avgiftsfria. Det skulle ju vara i hög grad orättvist, om den lägre examen vore förenad med kostnader, då den högre examen, den som meddelades vid K. Musikkonservatorium, vore avgiftsfri.

Från auktoritativt håll har jag sport, att inom Akademien just nu den frågan är under utredning, huruvida det vore lämpligt och möjligt att vid folkskolelärareseminarier under sommarferierna anordna kurser, som förberedde till den lägre examen. Att Akademien ägnar även denna sida av frågan sitt intresse, kan alltså ställas utom allt tvivel.

Vad förslaget till ändrade bestämmelser rörande *kyrkomusikerutbildningen vid K. Musikkonservatorium* beträffar, är i stort sett intet annat än gott att säga därom. Särskilt

glädjande är det skärpta kravet i fråga om fordringarna för kantors-examen. Det är i själva verket en helt ny examen, som här föreslås. Ty i stället för att fordringarna för den nuvarande kyrkosångarexamen praktiskt taget inskränka sig till att kunna sjunga en koral och en kyrklig aria, krävas här studier, förutom i sång, i piano, harmonilära, musikkärlära, talteknik, deklamation, liturgik, musikens historia och estetik samt i spelning på harmonium.

Organistutbildningen vid K. Musikkonservatorium har ju alltid stått på en hög nivå. I detta sammanhang kan jag ej underlåta att peka på den ofantligt stora betydelse, vår av Gustaf den tredje stiftade Kungl. Musikaliska Akademi haft och har för tonkonsten i vårt land, ej minst den kyrkliga. Vi behöva endast göra en jämförelse med länder, som sakna ett dylikt fast centrum för sitt musikliv, för att fullt få klart för oss, vad vi äga i denna ärevördiga institution. Att nu också kantorsutbildningen vid Konservatorium får sin välbehöfliga reform, är ägnat att hälsas med stor glädje, särskilt med tanke på den betydelse, som denna reform bör kunna få för de församlingar i Stockholm och i en del andra städer, där särskild kantorstjänst är inrättad.

I fråga om de ämnen, som enligt förslaget skola ingå i kantorsexamen, såväl den högre som den lägre (den lägre organistexamen), har jag endast ett enda önskemål: att också ämnet *körsång och kördirigering* måtte införas.

Intresset för blandad körsång har ju under de senaste åren stegrats i en oanad grad. Det kommer väl ej att dröja länge, förrän i alla Sveriges församlingar finnas en eller flera körsammanslutningar. Och i regeln är det ju kantorn i församlingen, som får taga hand om ledningen av

kören. Det synes mig därför vara av vikt, att kantorn får en så god utbildning som möjligt även i fråga om att fostra det körmaterial, som ställes till hans förfogande. Att det föreligger ett verkligt behov i detta avseende, därom synas de allt oftare anordnade dirigentkurserna tydligt vittna. Det är dock härvidlag ej nog med att kantorn får en allmän-musikalisk utbildning. Den blir så att säga grundvalen. Men härjämte fordras för den, som med utsikt till framgång skall bedriva körverksamhet, verkliga kunskaper av didaktisk-pedagogisk art, även om han är lycklig nog att ha naturlig fallenhet för ledarekallet.

Det skulle föra mig för långt, om jag här sökte skissera, hur en sådan kurs i kördirigering — jag skulle vilja säga *köruppföstran* — borde planläggas. Endast några anvisningar på ämnen, som under kursen borde behandlas, tillåter jag mig att göra:

Om bildandet av en kör.

Om provet för inträde i kören.

Övningar för åstadkommande av en homogen körklang, individuella övningar med »spända» röster.

Övningar i tonträffning.

Rytmska övningar (synkoppen).

Körtekniska övningar: Legato, martellato, staccato, crescendo, diminuendo, ritardando, accelerando, sforzato etc.

Övningar i textuttal.

Andningsövningar.

Frasering.

Taktslagning.

Olika musikstilar.

Om kördisciplin.

Om konsten att följa dirigenten.

Dirigentens förstudier av körsånger och körverk, som skola inövas.

Partiturstudium.

Körens uppställning.

En handbok i ämnet borde sättas i händerna på dirigentkandidaterna och tjäna till ledning under utbildningen. Ännu har icke, enligt min mening, på svenska språket utkommit någon handledning för kördirigenter, som helt fyller de anspråk, man bör ställa på en sådan. Ett förträffligt arbete utkom för några år sedan på tyska språket: *Der Chordirigent* av den framstående tyske körledaren *Franz Mayerhoff* i Chemnitz. I översättning och i bearbetning för svenska förhållanden skulle den boken på ett utmärkt sätt lämpa sig som lärobok vid våra kurser. Ett annat arbete, vilket ingen dirigent, som sysslar med större uppgifter, borde underlåta att studera, är den tyske körmästaren *Siegfried Ochs' Der Deutsche Gesangverein für gemischten Chor*, vars första del, *Aufbau und Leitung eines Gesangvereins*, är en riktigt guldgruva i fråga om råd och anvisningar, grundade på en 40-årig verksamhet som körinstruktör och -ledare.

Ett ord även i fråga om ämnet *liturgik*. Detta ämne skall enligt förslaget ingå i åtminstone de båda kyrkomusikerexamina vid Konservatorium. Däremot skulle ämnet, synes det, icke förekomma i den s. k. lägre examen. Tyvärr, måste man säga. Ty kunskaper i liturgik behöva *alla* organister och kantorer.

Studierna i liturgik skola vi hoppas ha till följd att åtminstone de grövsta oskicken i liturgiskt avseende så småningom försvinna. Hit räknar jag ett godtyckligt psalmval, ett godtyckligt val av melodi till en

psalm (t. ex. julmelodier under passionstiden eller passionsmelodier under jultiden). Det finns, som prof. Smend yttrade i sitt föredrag om Schütz, ej enbart de-tempore *texter*, utan även de-tempore *melodier*), ett i fråga om såväl text som musik dåligt val av hymn eller hymner vid högmässan och smaklöshet betr. val av postludium (det händer t. ex. ännu i dag att »Karl XV:s» sorgmarsch eller Chopins sorgmarsch användes som postludium vid Långfredagens högmässa). Till oskicken räknar jag vidare, att prästen läser kungörelser, innan gudstjänsten avslutats med organistens — väl valda — postludium och att vad som helst synes kunna anordnas på söndagens eftermiddag under namn av gudstjänst. För någon tid sedan fick jag i mina händer en gudstjänstordning, där redan titelbladet gav prov på en otrolig smaklöshet. Där stod »Program vid sång- och musikvespern i — — kyrka». Och vad kan inte förekomma på en s. k. musikgudstjänst! Om vi bara kunde få våra vördade präster och ärade kolleger att mera tänka på och beakta, vad som vi bruka kalla *de-tempore-*

principen. Eller ordet: Allt på sin rätta plats.

Vad som i berörda avseenden är rätt och tillbörligt, hoppas jag kommer att påpekas i den *handbok i liturgik*, som är under utgivning. I denna handbok borde också ett kapitel ägnas åt tempeltjänarens andliga fostran. Vi behöva erinras om, att vi alla, präster såväl som kyrkomusiker, äro eller borde vara tjänare i vår kyrkas Herres tjänst, prästen icke herre över kantornorganisten, som tyvärr ofta är fallet, eller prästen och kyrkomusikern icke herrar i egna ögon under en utåt sett oförvitligt pliktuppfylld ämbetsgärning. Vi behöva påminnas om, att konsten vi utöva under gudstjänsten, ej är till för sin egen skuld, utan att den är ett medel vi fått, oss och församlingen till hjälp att komma Gud närmare. Därmed följer också, att den konst, vi helga till medel i gudstjänstfirandet, aldrig kan bli hög nog, aldrig värdig nog. Att rätt fatta *kallets höga ändamål* måste bli det, till vilket kyrkotjänarens utbildning först och främst bör syfta.

David Åhlén.

Diskussionen:

Herr Svante Sjöberg yttrade ungefär följande:

Dir. Åhlén har i sitt anförande berättat kyrkomusikernas dåliga löner och deras ställning i övrigt. Jag ber att få till belysning föredraga en annons, som varit införd i Posttidningen tisdagen d. 30 aug. detta år och som är av följande lydelse:

Förenade folkskollärare- och klockartjänsterna i Hörsne med Bara församling, Gotlands län, sökas hos kyrko- och skolrådet, adress Gotlands Hesselby, inom 42 dagar efter införandet härav i Post- och Inrikes Tidningar. Skolform B:2. Lärarlön enligt lag. Till klockartjänsten hör skyldighet 1) att vid gudstjänster och kyrkliga förrättningar spela kyrkans orgel och leda sången, 2) att själv eller på egen bekostnad verkställa sedvanliga ringningar, skurning och rengöring, sopning och

damning av kyrkan med henne tillhörande delar, 3) att vårda och sköta kyrkogård och kyrkovall enl. § 37 i stadgan för kyrkobetjante i Visby stift samt i övrigt ställa sig samma stadga till efter rättelse. Klockartjänsten avlönas med 350 kr. pr år. Hörsne, Gotlands Hesselby, den 26 aug. 1927.

Kyrko- och skolrådets ordförande.

Tydligt är, att handhavandet av musiken vid gudstjänsten räknas som en bisyssla till vaktmästarens renhållningsgöromål. — Såsom exempel på smaklöshet vid gudstjänstspel berättade herr Åhlén, att det hänt, att organisten på Långfredagen efter gudstjänsten spelat Nordquists sorgmarsch. Mången här närvarande tror säkerligen, att den episoden hör landsorten till. Den har emellertid ägt rum just i Stockholm. Såsom exempel på vad

som i övrigt kan i vårt land hända, vill gott nämna, att det förekommit, att prästen från altaret sjungit en solosång.

— Beträffande inrättande av två olika kyrkomusikerexamina, så är härom endast gott att säga, och Musikaliska akademien har tagit ett steg i rätt riktning, för vilket vi böra vara densamma tacksamma. Vi måste få slut på de omöjliga s. k. examina, som på sina ställen avläggas. Det har hänt, att rena nybörjare tagit examen. Skola examensställena inskränkas till ett fåtal, så få examinatorens säkerligen fullt upp att göra, och följderna blir nog, att deras huvudsakliga musikaliska gärning inriktas på utbildande av kyrkomusiker; de hinna knappast att sköta någon egen kyrkomusikertjänst. Desto mera av vikt är det, att genom statsanslag deras examinatorsverksamhet säkerställs.

Kyrkoherde *K. Gustaf Hauffman*, Lyngby, yttrade i ett längre dels humoristiskt, dels djupt allvarligt inlägg bl. a. ungefär följande:

Det är egentligen två ting, som jag koncentrerat mig kring, sedan jag blev ordförande i Kyrkosångens Vänner Centralkommitté. Det ena är att få till stånd en gedigen tidskrift för kyrkosångsrörelsen; en sådan föreligger ju redan sedan två år i »Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv» under redaktion av framstående förmågor och till ett otroligt billigt pris, men lika otroligt förbisedd, vilket jag på förmiddagen hade tillfälle att belysa. Det andra är att få till stånd en handbok i liturgik, gemensam för präster och kyrkomusiker. Vid besök i Musikaliska akademien har jag fått veta, att man där haft liknande tankar uppe sedan länge men tänkt sig en handbok blott för kyrkomusikerna. Jag anser det dock vara en vinst, om den liturgiska handboken lägges så, att prästerna och kyrkomusikerna redan från examenstiden ha en gemensam kyrkomusikalisk plattform att mötas på i sin framtida gärning. Den bör alltså vara läro- och läsebok både i kantors- och prästutbildningen, där undervisningen i detta viktiga ämne hittills försumrats. Jag lyckades också vinna förståelse för min tanke såväl hos akademins präses president Marks von Würtemberg som hos professorerna Beckman och Morales. Uppdraget hade redan lämnats åt den på området från både prästerligt och kyrkomusikaliskt håll sakkunnige kyrkoherde A. O. T. Hellerström i London. Jag hade tänkt mig en lärobok på omkring 160 å 200 sidor, obligatorisk för alla präster och organister, eventuellt med

olika stilsorter angivande vad som skulle inläras och vad som ytterligare kunde få läsas. I akademien tänkte man sig denna handbok obligatorisk blott för dem som studerade till den högre organistexamen. För min del anser jag den eller åtminstone vissa delar därav ovillkorligen skola ingå även i den lägre organistexamen, eftersom denna eljes, liksom förr, icke komme att meddela ens det absolut nödvändigaste i liturgisk kunskap, medan de som ämna avlägga högre examen troligen själva komma att tillägna sig det liturgiska vetandet utan examenstvång.

Jag har nu fått en hälsning från akademien, att kyrkoherde Hellerström företett sitt manuskript, som dock ännu icke är avslutat. Man befarar dock, att det hela skall svälla ut till 400 sidor; i sådant fall får innehållet lämpligen fördelas på två band, vilket naturligtvis lätt låter sig göra. Jag håller emellertid fortfarande på att ett visst mått, om än minimalt, av liturgisk kunskap skall inhämtas av alla utan undantag, åt vilka kantors- och organisttjänster i vår svenska kyrka anförtros.

Saken är alltså på god väg. Manuskriptet blir troligen färdigt i år. När denna handbok så kommit till användning och frukterna därav börja visa sig i gudstjänsterna landet runt, är mycket vunnit. Men det är ändå aldrig nog med ett samvetande; viktigare är samförstånd. Jag har, vad Skåne och Blekinge beträffar — det kan Lunds stifts organist- och kantorsförening betyga — arbetat därpå sedan omkring 1900. Det är icke prästen, icke heller organisten eller kantorn, som s. a. s. skapar gudstjänsten, utan det är Guds Ande, som gör detta genom dem såsom sina organ, sina gemensamma, sina var för sig lika nödvändiga organ. Därför, även sedan en gemensam liturgisk handbok kommit till stånd, behövs vad som hittills mångenstädes i vårt land saknats mellan präst- och organistkårerna: inbördes förståelse för kallet, känslan av gemensamt ansvar i gärningen, korteligen samförstånd. Det finns i Lunds domkyrka trädlig förbindelse mellan sakristian och organistens rum på läktaren; sådan finns väl för övrigt även annorstädes och har sin uppgift att fylla. Men tusen gånger viktigare är att det mellan å ena sidan altarets och predikstolens män och å andra sidan orgelpallens eller i övrigt läktarens män och kvinnor redan finnes eller mycket, mycket snart åvägbringas en *samförståndets och samhörighetens och samverkans* trådlösa personliga förbindelse. Den skall utlösa oanade resurser i värme och liv inom kyrka och församling, även

där de instrumentala och vokala och materiella resurserna tyvärr äro allt för små. Jag anser detta så viktigt, att jag rent av vill ha format det till mitt kyrkomusika-

liska testamente, när jag nästa år — på grund av tvingande omständigheter — frånträder posten som ordförande i föreningen »Kyrkosångens Vänner» centralkommitté.

Kyrkomusikaliska begreppsbestämningar.

Det på senare år ökade intresset för kyrkomusik i vårt land gör det till en tvingande plikt för varje vän av dylik musik att söka klargöra för sig denna konstgrens egenart och egentliga betydelse. Då man i dagligt tal använder ordet »kyrkomusik», visar en närmare granskning av sammanhanget ofta nog, att detta begrepp fått en betydelse, som ibland närmar sig till, ibland fjärrnar sig rätt betänkligt från ordets egentliga innebörd.

Men vad är då denna? Härvidlag härskar stor oklarhet, och detta ej blott i de protestantiska utan även i de katolska länderna, framför allt i de romanska, varest fordom, stundom ännu, de underligaste ting fått passera inom liturgins stränga ram. Jag erinrar blott om de s. k. epistolae farsitae, interpolerade episteltexter, och om åsnefesten med sitt eget rimofficium, en folklig andaktsförvillelse, som knappast skulle kunna uppstå annat än på romansk botten.

Man kunde ju säga: »kyrkomusik är sådan musik, som uppföres i kyrkorna», eventuellt med tillägget: »vid gudstjänsten»; det nyss sagda visar oss emellertid, att man ej behöver spilla sin tid på denna dåliga ordcirkel. Då är det bättre att säga: »kyrkomusik är sådan, som komponerats för kyrkan». Denna definition innesluter i sig andakten, det stämningmoment, som är av väsentlig betydelse för kyrkomusiken; och om man interpreterar i sådant sinne, kan defi-

nitionen sägas vara tillfredsställande.

Eftersom kyrkomusiken noga ansluter sig till den gudstjänstliga liturgien, så bör den bestämt skiljas från *andlig musik*. Den sistnämnda är så till vida en motsats emot kyrkomusiken, som visserligen *all* kyrkomusik är andlig men *icke* all andlig musik är kyrklig. I själva verket visar oss den liturgisk-musikaliska historien, att *varje epok av förfall inom den liturgiska musiken kännetecknas av dennas uppblandning, starkare eller svagare, med andlig tonkonst*.

Den andliga musiken kan tvi-velsutän betraktas som en *mycket friare konst* än den kyrkliga. Den kan uppföras snart sagt *var som helst*, också offentligen på konserter, varvid den dels kan ingå som en integrerande del i ett program, dels utfylla detta fullständigt (concert spirituel). Vad beträffar andlig musiks förhållande till kyrklig inom den katolska kyrkan, är den fri också med hänsyn till *språket* (inom sången), i det — som bekant — den strängt liturgiska katolska tonkonsten *uteslutande* använder latinsk text. Härvidlag ges *intet som helst* undantag. Endast vid de utomliturgiska gudstjänsterna, vilka äga rum helt eller delvis i närvaro av menigheten, lämnas utrymme också för andlig musik och folkspråk, ehuru även i dylika fall regler finnas utfärdade av de kyrkliga myndigheterna. — Andlig musik är också i motsats mot kyrklig *fri* till

sitt stämmningsinnehåll samt till de musikaliska uttrycksmöjligheterna; den behöver endast vara »upp-höjd», »högtidlig» eller, för att använda ett präktigt tyskt uttryck »erhaben»; ja, den kan utan vidare vara rent världslig (behöver man erinra om Händels, ur operan Xerxes hämtade, Largo, som tyckes tillhöra den svenska dödsmissan?) samt är att betrakta som rent *subjektiv*.

Kyrkans musik måste äga ett annat kynne, om den skall bära namnet med rätt. Den skall sträva efter att utverka stämningar av möjligast objektiva och allmängiltiga art. En blick på den musikaliska konstens historia visar, att kyrkomusikens stora period bragtes till avslutning i och med den subjektiva tonkonstens framträdande vid 1500-talets slut. Det kyrkomusikaliska skede, som då gick i graven, hade börjat i och med Gregorius den stores († 604) samlande och ordnande av de katolska kyrkomusikaliska skatter, vilka hopats under århundradenas lopp och utgjorde ett konglomerat av österländsk och europeisk liturgisk och folklig melodik. Tidens stora, allomfattande andliga problem var kyrkan, tidens musik till väsentlig del kyrkans. Humanismens personlighetstankar voro väl knappast ännu upprunna i europeiska hjärnor, dess strävanden ännu ej målmedvetna och krönta med framgång. Rent fackmässigt plägar man benämna denna kyrkomusik för »typisk»; det objektiva och allmängiltiga är i högsta grad dess prägel. Liksom nutidens tonsättare begagna våra 24 skalor och våra skilda instrument efter gottfinnande till ständigt nya verk, nyttjade medeltida musiker förefintliga musikaliska formler och typer till nya texter och nya for-

mer och öste ur en för alla gemensam musikalisk huvudkälla. Att söka en individuell prägel i denna musik är och förblir fåfängt.

Den kyrkliga tonkonsten är bunden till den av kyrkans styresmän givna texten, ej som en slav men ej heller som en härskarinna utan som *likvärdig med det givna ordet*, vilket den skall belysa och fördjupa för åhöraren. Den är bunden också till traditionen, ty kyrkan älskar ej språng och luckor i sina uttrycksmedel, då den i eminent grad förvaltar ett gammalt arv från släktled till släktled. Inom den katolska kyrkan är den noga reglerad i varje även den minsta liturgiska detalj. Med ett ord: den kyrkliga musiken är ingen fri konst utan en bunden, i stränga former insnörd musik. Definitionen bör alltså lyda: *Kyrkomusik är sådan musik, som till innehåll, form och gudstjänstlig uppbyggnad motsvarar den kyrkas liturgiska uttrycksformer, vilken hon vill tjäna.*

Vid en reformering och utbyggnad av den svenska kyrkans musik kunna alltså blott de alster av tonkonsten komma i fråga, vilka uppfylla de ovan angivna villkoren. Vilka källor måste då framförallt anlitas? Svaret kan ej bli annat än följande: den del av katolsk kyrkomusik, som använts i Sverige under reformationstidevarvet, jämte de gamla melodier, som tjäna den protestantiska gudstjänsten som koraler. De uppfylla alla de föreskrivna villkoren: objektivitet och allmängiltighet i uttryck, traditionsbundenhet och stränghet i sin av gudstjänsten själv skapade form, enkelhet och värdighet i sin musikaliska skrud. Den kan icke bli föråldrad, eftersom ålderdomligheten ger den en patina, som är av högt musika-

listk värde. Den kan heller icke bli banal, enär ingen allmängiltig konst, som är fast rotad i gamla och goda traditioner, löper fara att bli en marknadsroparnes bytesvara. Men den är så till vida nationell, som dess språk är vårt och dess utformning, även de rent katolska delarna däruv, bär vissa nationella drag. En bestående förtjänst hos den svenska reformationens män är deras kloka måttfullhet vid utformningen av den nya gudstjänstordningen. De nutida reform- och organisations-

strävandena, som vilja även musikaliskt berika vår gudstjänst, göra klokt i att anknyta till just reformationstidevarvets liturgiska musik. Lyckligtvis är denna i väsentliga delar bevarad till vår tid i handskrifter, vilkas lämpliga utväljande och utgivning bör vara ett viktigt led i det nuvarande kyrkomusikaliska arbetet.

Denna artikel ansluter sig i distinktioner och definitioner till av prof. P. Wagner, Schweiz, i föreläsningar gjorda uttalanden.

Carl Allan Moberg.

Kyrkosångssträvanden i Finland.

Finska församlingsbladet för den 17 november meddelar följande:

Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland hade sammankallat ett rådplägningsmöte rörande de svenska kyrkosångssträvandena till Helsingfors den 14—15 nov. Mötet räknade deltagare såväl från Österbotten som från Åboland och Nyland. Representerade voro bl. a. den svenska kantor- och orgelnistföreningen i Österbotten, förb. »Kyrkans Ungdom» och Kristliga folkhögskolsällskapet, ledningen för de kyrkliga sångfeststrävandena i Rasenborgs prosteri, Domprosteriet och Helsingfors svenska prosteri samt Sv. K. F. U. M. Därjämte deltog enskilda intresserade eller inbjudna i mötet.

Kontraktsposten S. W. Roos hälsade som ordf. i Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland de närvarande välkomna, angivande det uppdrag, som Förbundet erhållit av senaste svenska kyrkodagar, som anledningen till mötets sammankallande. Till ordf. utsågs biskop Max von Bonsdorff, till viceordf. kantor O. Sundblad från Teerijärvi. Som sekr. fungerade lektor G. O. Rosenqvist.

Till diskussion förelägo närmast frågorna om eventuella gemensamma nummer i de olika kyrkliga sångfesternas program, behovet av något ledande, sakkunnigt organ för kyrkosångssträvandena samt vidare de klämmar, som i denna fråga förelades senaste kyrkodagar. Diskussionen var synnerligen livlig. Man ansåg det möjligt att förr eller senare ett kyrkosångsförbund bleve nödvändigt, men önskade, att åtgärder för startandet av ett sådant ännu icke skulle vidtagas. Så

nämndes det, att en kantor-orgelnistförening för hela det svenska stiftet möjligen snart komme att bildas och att bl. a. denna omständighet motiverade ett uppskov med startandet av ett kyrkosångsförbund. Vidare betonades å ena sidan värdet av att kantorn och orgelnisten toge verksam del i dessa strävanden, å andra sidan att i dem borde lämnas rum för alla intresserade, som hade förutsättningar att göra en insats på detta område. I framtiden kunde ett större utskott för ledningen av kyrkosångssträvandena i svenska Finland utses, i vilket såväl prästerskapet och kantor-orgelnistkåren som »lekmännen» kunde insätta representanter. Mötet beslöt ingå till styrelsen för Förbundet för svenskt församlingsarbete med anhållan om att styrelsen omedelbart ville tillsätta ett mindre utskott, med uppgift att verka för kyrkosångssträvandenas befordrande och förbereda ett nytt rådplägningsmöte. Detta borde sammankallas, när läget föranledde det, t. ex. efter det en kantor-orgelnistförening bildats. Förslagsvis nämndes tiden för nästa kyrkodagar. Det nu tillsatta mindre utskottets mandat skulle sträcka sig till detta nya rådplägningsmöte. Mötet föreslog att utskottet skulle bestå av 7 personer och att till dess medlemmar skulle kallas: kyrkoh. *G. Moliis-Mellberg* (ordf.), folkskollärare *E. Johansson* (Jakobstad), kantor *O. Sundblad* (Teerijärvi), kantor *Söderström* (Pargas), kantor *Sune Carlsson* (Hangö), orgelnisten *John Sundberg* (Helsingfors) och sångarn *Gustav Petterson* (Helsingfors). Därjämte borde vid tillfälle Förbundets för svenskt församlingsarbete

sekr. deltaga i utskottets arbete. Vidare beslöts anhålla att Förbundets styrelse skulle ställa dispositionsmedel, till en början 1,000 mk, till utskottets förfogande. Utskottet fick även i uppdrag att pröva önskvärdheten och möjligheten av gemensamma programnummer redan vid sommarens sångfester samt att underkasta de vid kyrkodagarna framhämtade kläm-marna en detaljerad behandling.

Vid mötet avgav även doktor Moliis-Mellberg en redogörelse för den stora kyrkosångshögtiden i Linköping.

Det av rådplägningsmötet föreslagna och av Förbundets för svenskt församlingsarbete i Finland styrelse redan samma dag utsedda utskottet sammanträdde till ett längre möte tisdagen den 15 nov. Härvid torde redan några praktiska initiativ ha tagits och frågorna underkastats en noggrannare, synnerligen intresserad diskussion.

Som ett slutintryck av det försig-gångna rådplägningsmötet kan fastslås att kyrkosångssträvandena för närvarande omfattas med ett synnerligen stort in-tresse på olika håll och att en rikare ut-veckling verkligen är att förvänta på detta område. Det torde ej vara för mycket sagt att även detta möte fört denna ut-veckling ett steg framåt. De nu inledda strävandena tyckas dessutom på ett nytt sätt kunna rycka vår svenska kantor-orgelnistkår med i den svenska kyrkliga

samlingsrörelsen, och dess arbete för kyrkolivets utveckling.

I samma nummer av Församlingsbladet meddelas följande program för den kyrkliga sångfesten, som skall avhållas sommaren 1928 i Österbotten.

Den av Sv. Österbottens Kantor- och orgelnistförening tillsatta programkommittén har vid sitt möte i slutet av oktober godkänt följande sånger till program för kyrkliga sångfesten i Gamla Vasa eller Vasa sommaren 1928. Programmet kommer ytterligare att ökas med några sånger, men publiceras dessa nedanstående redan nu, på det att körerna måtte kunna vidtaga med repetitionerna.

Programkommittén beslöt, såsom av förteckningen synes, återupptaga på programmet några av de bästa sångerna från sångfesten i Kristinestad. Även beslöts, att deltagandet i Vörå kyrkokantat lämnas frivilligt, beroende på varje körs eget beslut.

Följande sånger valdes:

1. Sommarpsalm av Colmodin.
2. Helig av Cherubini.
3. Stor är vår Gud, Rinck.
4. Somnar jag in.
5. Fridens land av E. Genetz.
6. Den himmelska lovsången.
7. Högt i himlens sälla boning av Madetoja.
8. Vörå kyrkokantat av A. Andersén.

Kyrkosångens Vänners Centralkommitté.

Det ordinarie årsammanträdet hölls i Stockholm den 10 januari för sista gången under kyrkoherde K. G. Hauff-mans ordförandeskap. I sitt hälsnings-anförande erinrade han bl. a. om den förlust, sällskapet gjort genom kyrko-herde Fredlunds bortgång, samt tolkade det nuvarande läget sålunda: »Veteranernas anda lever bland oss. Vi äro stora företrädares epigoner. Men ej så, att vi allenast skulle vara deras efter-sägare och sakna egen originalitet, i blinda följande deras anvisningar. Vi äro ännu alltjämt ett självständigt organ med egna personliga intressen».

Med kyrkoherde Hauffman lämnar en av K. S. V:s bärande krafter Centralkom-mittén. Med en brinnande kärlek till kyrkosången och kyrkomusiken förenar han på ett sällsynt lyckligt sätt ett ge-diget kunnande och en utomordentlig stil-tisk och formell begåvning. Tacket till honom framfördes av Centralkom-mitténs v. ordf., kyrkoherde Allard.

Bland andra å årsammanträdet be-handlade frågor debatterades även ut-givandet av liturgiska dokument, kyrko-sångslitteratur, understöd åt den litterära verksamheten, allmän kyrkomusikalisk kongress, kyrkomusikalisk fortbildnings-kurs för präster och organister, planer för Tidskriftens spridande, regelbunden tillsyn av kyrkoorglarna, ny psalmboksedition med angivande såväl av melodi som av tempo för var psalm, en hela landet om-fattande »Kyrkosångens dag» m. m.

Med detta år inträder som Central-kommitténs ordförande professor G. Aulén, Lund. Till v. ordf. och kassa-förvaltare omvaldes kyrkoherde F. M. Allard, Örtomta, och till sekreterare och bibliotekarie komminister G. Grefberg, Tumba. Adjungerade ledamöter blevo musikdirektörerna O. Blom, D. Ählén och A. Andrén (den sistnämnde nyvald) samt licentiaterna N. Franzén och K. Peters.

G. G.

Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförenings Centralstyrelse.

Den 3 och 4 januari avhöll Centralstyrelsen sitt ordinarie årsammanträde i Stockholm. Ordföranden erinrade i högstämda ordalag om den förlust, föreningen och Centralstyrelsen lidit genom den mångårige och beprövade ledamotens Amandus Svenssons i Ö. Eneby bortgång.

Meddelades, att föreningens medlemsantal under året stigit från 649 till ungefär 790. Centralstyrelsen hade låtit inhämta upplysning om huruvida den för ett år sedan av ecklesiastikministern utlovade överarbetningen av senaste förslaget till ny lag för kantorer hade kommit till stånd, och meddelades därvid, att en sådan överarbetning hittills icke ägt rum men att statsrådets tanke vore att upptaga frågan i vår. Då olagligheterna vid annonseringen och tillsättandet är kyrkomusikertjänsterna snarare synas ökas än minskas, beslöt styrelsen söka erhålla lämplig och på området sakkunnig person för att med uppmärksamhet följa annonseringen, att genom denne ofördröjligen träda i förbindelse med vederbörande kyrko- och skolråds ordförande för att så vitt möjligt erhålla rättelse, samt att, om sådan rättelse ej vin-

nes, fästa vederbörande domkapitels uppmärksamhet på ärendet.

Till stiftsföreningarna skulle följande fråga utsändas: »Vilken mening och vilka erfarenheter hava gjorts angående användandet av de i tillägget till svenska kyrkans koralbok förefintliga minderverdiga melodierna? Anser stiftsföreningen, att vederbörande organist i förekommande fall är skyldig använda en mindervärdig melodi?» Centralstyrelsen beslöt att tills vidare låta Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv utgöra föreningens organ, och vill Centralstyrelsen uppmana landets kyrkomusiker att till sekreteraren (musikdirektör C. Brodin, Smedjebacken) insända uppsatser och meddelanden, som kunna ha intresse för kåren.

Till ledamöter i arbetsutskottet omvaldes musikdirektörerna Sjöberg, Granér och Brodin med herr Björstedt som suppleant. Till revisorer förklarades hrr. M. Krän, Sparreholm, och G. Lindkvist, Botkyrka, valda med hrr. G. Svensson, Bosjökloster, och G. Lindberg, Barsebäck, som suppleanter.

Sveriges Kyrkosångsförbunds Centralråd

hade sitt ordinarie sammanträde i Stockholm den 9 januari, varvid årsredogörelsen föredrogs. Centralrådet godkände för sin del det i Linköping fattade beslutet, att nästa allmänna svenska kyrkosångsmöte, det 7:e i ordningen, skulle förläggas till Örebro år 1930, samt uttalade såsom sitt förslag, att det åttonde kyrkosångsmötet skulle förenas med en allmän svensk kyrkosångshögtid — den andra i ordningen — och förläggas till Uppsala år 1933. Företeddes och underskrevos räkenskaperna för det sjätte allmänna kyrkosångsmötet i Linköping. Beslöts, att förbundets stadgar skulle tryckas i 5,000 ex. och utsändas till körerna och till de anslutna organisationernas styrelsemedlemmar. Godkändes såsom förbundstecken det av fröken Carin Adelsvärd till höstens kyrkosångsmöte utarbetade emblemet. Den upprättade förbundsförteckningen skulle fullständigas

och under sommaren tryckas i »Kyrkosångsförbundet». Centralrådet beslöt att genom arbetsutskotten för Årkestiftets och Linköpings stifts kyrkosångsförbund under sommaren, förslagsvis under tiden den 18—28 juni, i Uppsala och Motala anordna körledarkurser. Debatterades frågan om ansökan om lotterimedel till utgivandet av större körverk samt förslaget att till körernas hjälp låta trycka och tillhandahålla affischer för kyrkokonserter och kyrkosångsaftnar. Arbetsutskottet befullmäktigades att förbereda anordnandet av en allmän Kyrkosångens dag, som skulle avhållas någon av de första månaderna av nästa år. Till ordförande omvaldes kyrkoherde Allard, till v. ordf. nyvaldes musikdirektör A. André, Örebro, och till sekreterare återvaldes komminister A. Adell.

Sekr.

Meddelanden.

Redaktionens adress. I anledning av utländsk resa för denna Tidskrifts ansvarige utgivare kommer redaktionen under tiden mars—juli att ombesörjas av komministern teol. lic. K. Peters, adress: *Hästholmen*. Alla meddelanden i redaktionella angelägenheter torde därför från och med den 1 mars adresseras till honom.

Tysklands Kyrkosångsförbund. Från och med den 1 januari 1928 har redaktionen av det tyska kyrkosångsförbundets organ: *Evangelischer Kirchengesangsverein für Deutschland* övertagits av professor Fr. Noack i Darmstadt. Tidningen, som utkommer med ett nummer i månaden, kan erhållas från Pfarrer Plath, Essen, 1 Weberstrasse 18, Tyskland.

Tidskriften blir Organistföreningens organ. Såsom framgår av referat från Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförenings Centralstyrelses sammanträde i Stockholm har styrelsen beslutat att tills vidare låta denna Tidskrift bli organ för föreningen. Redaktionen uttalar sin hjärtliga förhoppning om att detta beslut skall giva anledning till ett för såväl föreningen som Tidskriften främjande samarbete och vågar vördsam samt anhålla om föreningens medlemmars verksamma stöd.

Nytt stort samlverk. G. Kallmeyers förlag, Wolfenbüttel-Berlin, har utsänt subskriptionsanmälan om en planerad upplaga av Michael Praetorius' samlade musikaliska verk. Såsom utgivare står privatdocenten i Berlin dr. Friedrich Blume, vilken står i förbindelse med professorerna Mendelssohn och Gurliitt m. fl. Arbetet skall utkomma i månatliga häften om 32 sidor till ett pris av 6 mark vardera.

Ny musikdocentur. Till docent i musikhistoria vid Uppsala universitet har förordnats fil. dr. C. A. Moberg efter disputation å en avhandling »Ueber die schwedischen Sequenzen, eine musikgeschichtliche Studie». 2 delar. Avhandlingen är utgiven i den av gregorianska Akademien i Freiburg i Schweiz offentliggjorda serien, som redigeras av professor Peter Wagner.

Kantorsval. Till kantor i Övraby och Benestads pastorat valdes den 22 jan. den på 2:a rummet uppförde kantor Knut Ivar Gustavsson, Ullstorp, med 123 av 216 avgivna röster. Till kantorer vid förenade tjänster ha valts: i Badelunda S. H. Larsson, Altuna, i Grythyttan A. Wibergh, Helgarö, och i Igelösa N. S. Blomkvist därstädes.

Från stiftet.

Linköpings stift. Norrköpings St. Olai kyrka: 1927: Trettond.: Olsson: En stjärna gick; Fastlagssönd.: Hassler—Bach: O, huvud blodigt sårat; 1. Bönd.: Pfannschmitt: Herren är kärlek; Långfredag: Bach: Min frälsare, vad själave; Påskd.: Fryklöf: Påsksång, Klein: Kläd dig i helighet, Morén: Låt oss sjunga; Konfirmation: Viberg: Den första nattvardsstunden och H. Cederwall: Herren dig väntar; 4. Bönd.: Freylingshausen: Lovsjungen Herren; Domssönd.: Josefsson: En herrdag i höjden och Mendelssohn: Vaker upp; Adv.: Vogler: Hosianna, Hauptmann: Gör porten hög; vid vesper: Olofsson: Jerusalem, häv upp din röst och Josefsson: Se, din konung kommer; Juld.: Widéen: På krubbans strå och Mendelssohn: Recitativ, tertzett och kör ur oratoriet Kristus.

Strängnäs stift. Bettna kyrka: 2 Bönd.: Morén: Han, som i världen kommen var; Pingstd.: E. Nikel: Helge Ande; 9 okt.: Orgelkonsert: Buxtehude, Bach, Widor; Allhelgonad.: Morén: Vilken är den stora skaran (Damkören); Doms.: Mendelssohn: Vaker upp; orgel: Bach: Aus der Tiefe rufe ich; Adv.: Vogler: Hosianna, adv.-vesper: Händel: Dotter Sion, Josefsson: Se din konung kommer, orgel: Lemmens: Hosannah; Juld.: Prätorius: Det är en ros, Bach: Jag står inför din krubba här; Nyårsbön: Haydn: Låt den nya nådetiden; R. Forsman: Nu är en dag framliden, orgel: Bach: Pastoral, F; Trettonded.: Olsson: En stjärna gick, orgel: Malling: De tre vise från Österland.

Ledigförklarade kyrkomusikertjänster.

A) Utan förening med folkskollärarejänst:

Klockare- och organisttjänsten i *Sundsvalls* stads förs. sökes före 2 mars.

Lön: grundlön 4000 kr., 3 ålderstill. å 300 kr. efter 3, 6 och 9 års tjänst i Sundsvall, dyrtidstill. ss. för statens nyregl. verk, 3 veckors semester.

Organist- och klockarebef. i *Brunnby* förs., Malm. l., sökes före 5 mars. Blott för manlig sökande.

Organistbef. vid Allhelgonakyrkan i *Lund* sökes hos kyrkorådet i Lunds stads- och landsförs. före 9 mars. Lön 2000 kr., 3 ålderstill. å 250 kr. samt dyrtidstill. Till ansökan fogas borgensförb. Sökande bör meddela, om han i händelse av anställning kommer att vara bosatt inom eller i omedelbar närhet av tjänstgöringsområdet. Befattn. tillsättes med 6 månaders ömsesidig uppsägning.

Klockare-, organist- och kantorstj. i *Listerby* och *Förkarla* past., Blek. l., sökes före 9 mars (adr. Listerby). Lön 2340 kr. + ev. 300 kr. för sångundervisn i folkskola. Fri bostad om 5 rum och kök. Tillträde genast.

Klockare-, organist- och kyrkosångarebef. i *Slättåkra* och *Kvibille* past., Hall. l., sökes före 14 mars (adr. Slättåkra). Lön 1800 kr. + 200 kr. för ledande av kyrkokör. Resebidrag åt provande.

Organist-, kantors- och klockarestj. i *Skeninge* stad och *Allhelgona* förs. sökes före 27 mars. Lön 2800 kr.

B) Förenade med folkskollärare- och klockarejänst:

I *Osmo*, Stockh. l., sökes före 18 febr. Skolform B 1; forts.-skola, slöjd. Bostad om 5 rum och kök; till bost. hör 3 tunnld öppen jord, uthusbyggnad med stall och ladugård. Org.- och klock.-lön 600 kr.

I *Östra Husby*, Österg. l., sökes före 21 febr. Skolform B 1; forts.-skola, slöjd. Ved in natura. Org.-, klock. o. kantorslön 800 kr.

I *Sättersta*, Söderm. l., sökes före 22 febr. (adr. Tystberga). Skolform B 2; forts.-skola (ev. yrkesbestämd jordbruks-) och slöjd. Org.-, klock.- och kantorslön 600 kr.

I *Edsele*, Vnorrl. l., sökes före 23 febr. Skolform B 1; yrkesbest. forts.-skola (jordbruk, skogsskötsel), slöjd. Org.- och klock.-lön 600 kr.

I *Ravlunda*, Krist. l., sökes 3:e förslagsrummet före 28 febr. (adr. v. ordf., Havängen, Ravlundabro). Skolform B 2; blott för manlig sökande. Kantorslön 620 kr., varav 120 kr. i ber. avkastn. av bost.

I *Norra Vänga*, Skarab. l., sökes före 1 mars (adr. Vångaby). Skolform B 2; klock- och org.-lön 600 kr.

I *Tjureda*, Kronob. l., sökes före 2 mars (adr. Tolg). Org.- o. kl.-lön 500 kr.

I *Gunnarskog*, Värml. l., sökes före 3 mars. Org.- och klock.-lön 800 kr.

I *Valstad*, Skarab. l., sökes före 5 mars. Skolform B 2; forts.-skola, slöjd. Klock.-lön 500 kr.

I *Karlslunda* (Påryds skola), Kalm. l., sökes före 6 mars (adr. Påryd). Skolform B 1; kantorslön 450 kr.

I *Månsarp*, Jönk. l., sökes före 7 mars (adr. Smålands Taberg). Skolform B 2; forts.-skola, slöjd. Kantors- o. org.-lön 700 kr.

I *Frötuna*, Stockh. l., sökes före 12 mars (adr. Norrtälje).

I *Åspered*, Älvsb. l., sökes före 13 mars (adr. Gullestorp).

I *Blidö* (Blidögårds skola), Stockh. l., sökes före 13 mars. Skolform B 2; forts.-skola, slöjd. Klock.- och org.-lön 500 kr.

I *Andrarum*, Krist. l., sökas tvenne förslagsrum före 15 mars (adr. Lövestad); även för kvinnlig sökande. Org.-, klock.- och kantorslön 500 kr. + ber. avkastning av bost. 80 kr.

I *Tunaberg*, Söderm. l., sökes före 16 mars (adr. Koppartorp). Skolform B 1; klock.- och org.-lön 600 kr.

I *Husby-Lyhundra*, Stockh. l., sökes hos skolrådets ordf. före 16 mars (adr. Syninge).

I *Stöde*, Vnorrl. l., sökes före 17 mars. Skolform A. Ersättn. för felande tvättstuga 50 kr.; org.- och klock.-lön 1000 kr.

I *Varnum och Tärby*, Älvsb. l., sökes före 17 mars (adr. Varnumskulle). Endast för manlig sökande. Klock.-lön 500 kr.

I *Rätan* (Rätansbyns skola), Jämtl. l., sökes före 19 mars (adr. Rätansbyn). Skolform B 1; forts.-skola, slöjd. Klock.- o. org.-lön 700 kr. för den, som avlagt organistexamen, eljest 400 kr.

I *Jälluntofta*, Jönk. l., sökes före 31 mars. Skolform C 1; forts.-skola, slöjd. Bostad 4 r. och k. Org.- och klock.-lön 400 kr.

PÅ C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG HAR UTKOMMIT:

Av **PREBEN NODERMANN:**

Kapellmästare vid Lunds Domkyrka.

PRELUDIER vid gudstjänsten. Pris 2 kr.

SMÅ KORALPRELUDIER för gudstjänsten. Pris 2 kr.

TRESTÄMMIGA MOTETTER (Lunds Domkyrkas Körsånger 1—5). Pris 1 kr.

1. Kom, Guds dyra gåva!
2. Vid min Jesu sida.
3. Väktare av himlens bud.
4. Hjorten häftigt längtar.
5. Lovom Herran!

HÖGTIDSKÖRER (Lunds Domkyrkas Körsånger 6—10).
Pris 1 kr.

6. Hosianna.
7. Ära.
8. Det är en ros utsprungen.
9. Ditt huvud, Jesu, höjes.
10. Vid Reformationsfest.

TRE- OCH FYRSTÄMMIGA MOTETTER (Lunds Domkyrkas Körsånger 11—14). Pris 1 kr.

11. Mitt hjärta, Jesu, denna dag.
12. Du tålig var.
13. Lovpsalm.
14. Kristus är uppstånden.

ANDLIGA KÖRSÅNGER för hemmet. Pris 1 kr.

1. Upp, psaltare och harpa!
2. Din klara sol går åter opp.
3. Livets färd.
4. Hur länge.
5. O Gud, till dig jag flyr.

UNGDOMSKÖRER för högre allmänna läroverk. Pris 1 kr.

1. Vår svenska fana.
2. Till Norden.
3. Sångarglädje.
4. Friheten.
5. Engelbrektsmarschen.

TJUGOTRE BARNVISOR för svenska skolor och hem
av *J. Nyvall*. Pris 50 öre.

»Det skall i få ord sägas, att dir. Nyvall, organist i Solna kyrka och sånglärare vid samtliga skolor i församlingen, i detta verk visat sig vara den insiktsfulle pedagogen och den varme barnvännen i lika hög grad, som han är den borne musikern. Man väntar, att sångsamlingen skall komma att ståta med det bekanta: »Veni, vidi, vici».

Genom det ackompanjemang, som är tillagt varje sångnummer, blir arbetet lika kärkommet för den lille eller de små i hemmet som i skolan, där det ju eljest är »massverkan» som livar och stöder utförandet. Och den praktiska åtgärden är vidtagen, att vid föredragning av ett nummer, vilket som helst, bladet icke behöver vändas.

Sånghäftet, som har värdad utstyrsel och gör intryck av soliditet och hållbarhet, är häftat i stark, böjlig kartong, säljes till det oväntat billiga priset av 50 öre — något som är överkomligt för varje liten »sångare».

John Morén i Folkskolans Vän.